

Merenrantaniittyjen merkitys ja hoito

Kalle Hellström

Kunnostusmenetelmät ja resurssit
luonnon parhaaksi –seminaari

Maisemayrittäjäksi-valmennus, osa 2

12.12.2023 Liminka

ProAgria
Oulu

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET
OULU

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Merenrantaniittyjen merkitys

Merenrantaniityt ovat Pohjois-Pohjanmaalla tärkein perinnebiotooppityyppi.

Suomen merenrantaniityistä yli 60% Pohjois-Pohjanmaalla. Ydinosat Limingan lakeuden ja Hailuodon valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet.

Perämeren rantaniittyjen hoito on ollut luonnonhoidon menestystarina: niiden hoitoala kasvanut 1990-luvun alun 200 ha:sta nykyiseen 4000 hehtaariin

Rantaniityillä tärkeä kansainvälinen merkitys osana Natura-suojelualueverkostoa. Monet alueet kansainvälisesti tärkeitä lintujen pesimä- ja levähdysalueita. Rantalaitumia hoitavat noin 50 kotieläintilaa tekevät arvokasta luonnonhoitotyötä.

Rantaniittyjen muutokset ja uhanalaisuus

- Merenrantaniittyjä Suomessa 1800-luvun lopulla 690 000 ha
- Perinteinen käyttötapa Perämerellä parhailla rantaniityillä oli keskikesän niitto. Osaa jälkilaidunnettiin. Kivikkoisemmat rannat olivat karjan laitumina.
- Perinteinen niitto ja laidunnus loppuivat suurimmalla osalla rannoista 1940- ja 1950-luvuilla.
- Nykyisin kokonaan tai osin avoimena säilyneitä merenrantaniittyjä arvioidaan olevan nyt 6200 ha.
- Kunnostettavissa olevia rantaniittyjä arvioidaan olevan nykyisin 12 000 hehtaaria.
- Merenrantaniittyjen määrän romahtamien vuoksi ne on arvioitu vuoden 2018 luontotyyppien uhanalaisarviossa **äärimmäisen uhanalaiseksi luontotyyppiksi, CR = critically endangered.**

Huolellinen suunnittelu takaa hoidon onnistumisen

- Sopiva kohde: esim. arvokas perinnebiotooppi, Natura-alue, yleissuunnitelman kohde
- Realistinen suunnitelma, jota pystytään noudattamaan ja joka menee rahoitushaussa helposti läpi
- Tarvittavat resurssit
- Tehdystä työstä riittävä korvaus
- Oikea eläin oikeaan paikkaan
  - lammas, lihakarja, hevoset & yhteislaidun

Laidunjärjestelyt

- Laidunpaine sopivaksi -> laidunlohkot, puhdistusniitot, eläimet toiselle alueelle, jos ruoka loppuu
- Vuokraeläimet
- Valvonnan ulkoistaminen
- Jos hoidossa suunnitelmaan nähden muutosta, yhteys ELY-keskukseen
- Ei käytetä torjunta-aineita -> Ongelmakasvien hävittäminen

Oikean laidunpaineen valinta

Arvioita perinnebiotoopeille soveltuvista laidunnuspaineista (eläimiä/ha) koko laidunkauden ajalle (noin 120 laidunpäivää). Lähde: Perinnemaisemien hoitotyöryhmän mietintö 2000.

Perinnebiotooppi	Hieho < 1 v	Hieho > 1 v	Lihanauta < 1 v	Emolehmä + vasikka	Uuhi + 2,5 karitsaa	Hevonen
Kuiva niitty / keto	1,0 – 1,2	0,5 – 0,8	0,4 – 0,6	0,2 – 0,4	1,5 – 2,0	0,4 – 0,8
Tuore niitty	2,0 – 2,5	1,0 – 1,8	0,9 – 1,2	0,5 – 0,8	2,0 – 2,5	1,0 – 1,4
Kostea niitty / rantaniitty	1,5 – 3,0	1,0 – 1,8	0,7 – 1,4	0,5 – 1,0	2,0 – 4,0	0,8 – 1,6
Hakamaa	1,2 – 2,0	0,7 – 1,3	0,5 – 1,0	0,4 – 0,8	1,5 – 2,5	0,6 – 1,2
Metsälaidun	0,2 – 0,8	0,05 – 0,5	0,05 – 0,4	0,04 – 0,3	0,2 – 1,0	0,05 – 0,4
Viljelty laidun	7,5	4,8	3,6	2,5	10	3,9

Kunnostustoimenpiteet

- poistetaan tarvittava puusto ja pensasto
- raivaustähteiden käsittely
- tehostettu ei-toivotun kasvilajiston poisto
- kantojen tuhoaminen
- aidan rakentaminen
- juomaveden järjestäminen

Aitaaminen

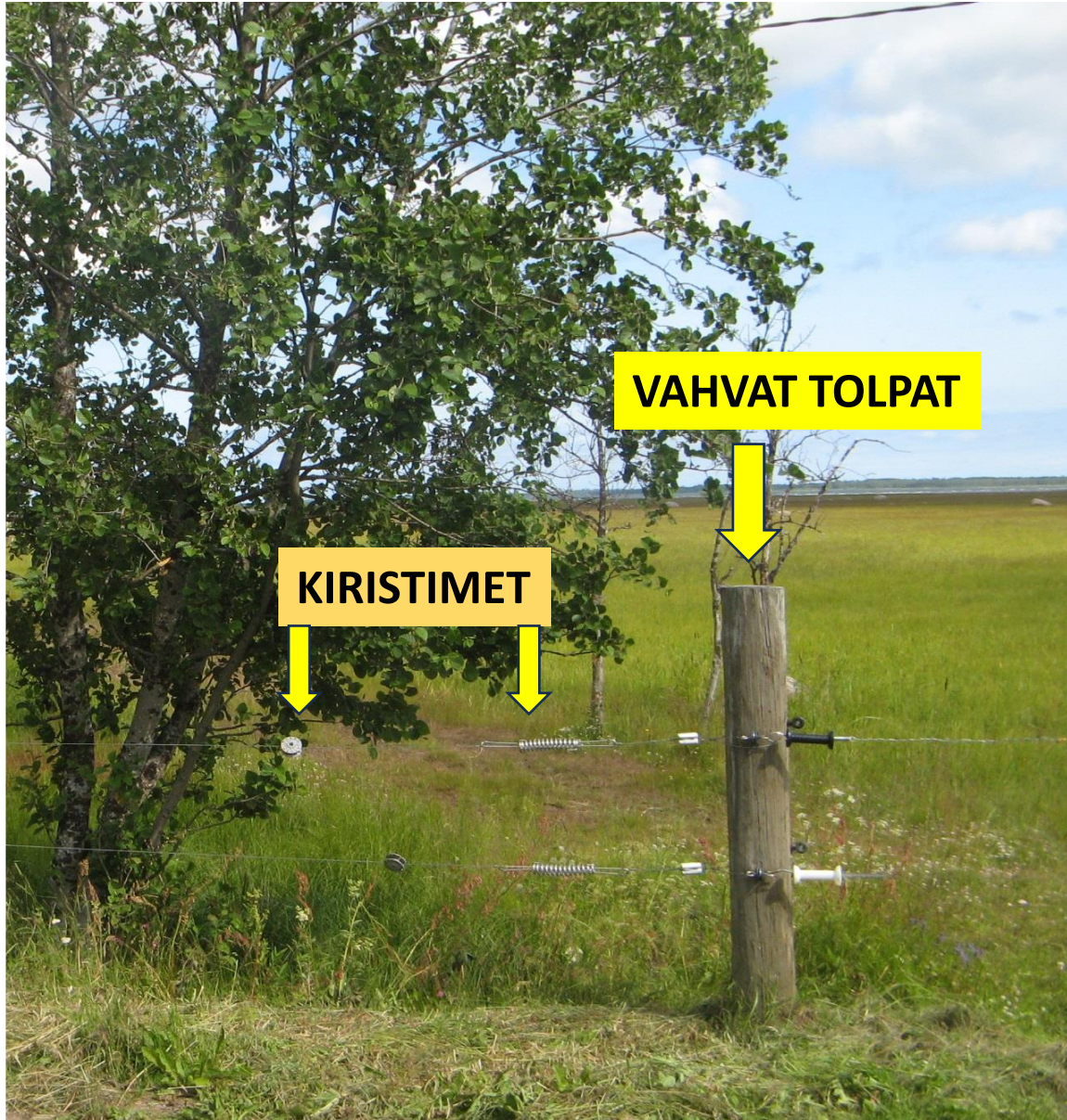
High tensile-aidan tarvikkeet hieman kalliimmat kuin tavallisen sähköaidan, n. 1,8€/metri. Vuonna 2016 tuli 8600 metriä pitkä high tensile -aita maksamaan 6€/metri.

Aitalinja – alueen pinta-ala

- Aitaamisen kannalta järkevät aitalinjat, tarpeeksi pitkät
- High Tensile- aidalla voidaan päätolppien väli jättää jopa 20m:n mittaiseksi jos käytetään paksuja tolppia. Mitä pienemmäksi tolpat menevät sitä lyhyempi väli.

Laitumen rakenteet rantalaidunalueilla

- Kulkeminen laidunalueelle
  - Onko alueella ulkopuolisia kulkijoita? Metsästäjät? Luontoretkeilijät?
  - Portit
  - Ritiläportit
- Paimenlaitteet
- Eläinsuojat?
- Juominen ja kivennäiset
- Kerääjäaitaus

Kunnostettavalla ja ruovikoituneella merenrantaniityllä tulee tehdä ensin peruskunnostusraivaus, yleensä ruovikon niittomurskaus loppukesällä tai syksyllä. Näin karja pääsee paremmin syömään keväällä nousevaa uutta rytiä eli järvi-ruokoa.

Laidunpaineen vaihtelun ja eläinten erilaisten ravintomieltymysten vuoksi voivat tietyt puuvartiset ja ruohovartiset kasvit muodostua ongelmaksi laitumilla. Näitä voivat olla pajut, lepät, suomyrtti, järviruoko, sarat jne.

Ratkaisuna voi olla laidunpaineen lisääminen tai ylläpitöraivaus. Myös sekalaidunnusta voisi kokeilla.

Ympäristösopimukset perinnebiotoopeille ja luonnonlaitumille

Tärkein rahoitusmuoto arvokkaiden rantaniittyjen ja muiden perinnebiotooppien hoidossa ovat Maatalousluonnon ja maiseman 5-vuotiset ympäristösopimukset. Hakijana voi olla aktiiviviljelijä tai rekisteröity yhdistys. Keväällä 2023 oli laaja sopimushaku EU-ohjelmakauden vaihduttua. Toivottavasti sopimushaku avataan myös keväällä 2024.

Ympäristösopimuksen korvaus on valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaaksi luokitelluilla perinnebiotoopeilla 610 €/ha vuodessa, muilla sopimusalueilla 460 €/ha vuodessa.

Hoitosuunnitelmaan voi sisältyä kerran sopimuskauden aikana toteutettavaa alueen aitaamista ja peruskunnostusraivausta. Korvaus on raivauksen osalta 450 €/ha, aitaamisessa 1500 €/ha.

Petoaita voidaan tarvittaessa lisätä hoitosuunnitelmaan sopimuskauden aikana, jos ELY-keskus hyväksyy hoitosuunnitelman muutoksen. Petoaidan korvaus on 2400 €/ha.

MUISTA NEUVO-TUKI

Vuodesta 2023 alkaen viljelijöillä ja maatilatunnuksen omaavilla yhdistyksillä on mahdollisuus käyttää ympäristösopimuksen hoitosuunnitelman laatimiseen valtion Neuvo-rahoitusta. Rahaa voi käyttää myös kohteen sopivuuden pohdintaan asiantuntijan kanssa esim. maastokäynnillä.

Neuvo-rahaa on käytössä ohjelmakauden 2023-2027 aikana tilaa kohti 10 000 euroa.

Neuvo-neuvontaa voivat tehdä Ruokaviraston hyväksymät asiantuntijat.

Neuvo-korvaus asiantuntijalle on 75€/tunti.

Kylien maisemahelmet-hanke

1.4.2022-31.10.2024

Hallinnoija: ProAgria Oulu/
Oulun Maa- ja kotitalousnaiset
Rahoitus: EU:n Maaseuturahasto

Kuva: Kalervo Lassila

Mukana olevat kylät:

Petäjaskoski, Oulainen
Markkuu, Tyrnävä
Tavastkenkä, Pyhäntä
Linattijärvi, Pudasjärvi
Rautio, Kalajoki

Hankkeessa laaditaan kyläkohtaisia maisemanhoitosuunnitelmia yhdessä kyläläisten kanssa, koulutetaan maisemanhoitoyrittäjiä, lisätään maisemanhoidon toimijoiden verkostoitumista ja edistetään perinnebiotooppien hoitoa.

ProAgria
Oulu

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET
OULU

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

ProAgria Oulussa/ Oulun Maa- ja kotitalousnaisissa ympäristö- ja maisemahankkeita, perinnebiotooppien suunnittelua ja Neuvo- palvelua tekevät:

Kalle Hellström p. 043 825 5253,
kalle.hellstrom@maajakotitalousnaiset.fi

Maarit Satomaa p. 040 566 7924,
maarit.satoomaa@maajakotitalousnaiset.fi

Taru Koskinen p. 041 731 0368,
taru.koskinen@maajakotitalousnaiset.fi

ProAgria
Oulu

MAA- JA
KOTITALOUSNAISET
OULU